

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

4 (525)

ISSN 1407-1479

2017. gada 23. februāris

Aizvadīta "Gada balvas zinātnē 2016" laureātu godināšanas ceremonija

Foto J.Brencis

2017. gada 14. februārī Rīgas Motormuzejā cilvēku pārpildītā zālē, klātesot augstākajām valsts amatpersonām, uzņēmējiem, zinātniekiem, zinātnes draugiem un žurnālistiem, notika vērienīgs pasākums, kurā tika godināti 2016. gada izcilākie sasniegumi zinātnē.

Atklājot "Gada balvas zinātnē 2016" pasniegšanas ceremoniju, LZA prezidents Ojārs Spārītis vēlreiz uzsvēra pēdējo gadu laikā izmīģī pausto pārliecību par sadarbības, sazobes nepieciešamību izpildvaras, zinātnes un uzņēmēju starpā. Šī doma bija nolasāma arī ceremonijas gaitā – balvu pasniegēju vidū bija Ministru kabineta, LZA un uzņēmējdarbības vides pārstāvji. Atbalsts sadarbības idejai, kā arī apbrīna Latvijas zinātnieku izcilībai izskanēja gandrīz katrā uzrunā.

Ministru prezidents Māris Kučinskis, pasniedzot balvu LZA akadēmiķim Andrejam Cēberam un *Dr.phys.* Kasparam Ērglim, uzsvēra domu, ka šodien godina un izsaka pateicību par ieguldījumu nākotnē ne vien šīs dienas gaviļniekiem, bet arī iepriekšējo gadu laureātiem, kā arī tiem, kas vēl ir tikai ceļā uz šo augsto atzinību. Ministru prezidents atzinīgi novērtēja zinātnes un uzņēmējdarbības sadarbības aizmetņus, atzīmējot, ka "tas ir pats galvenais, kas būs un radīs nākotni!" Salīdzinot zinātnieku un ministru darbu, viņš teica, ka katram ceļā uz progresu nākas saskarties ar grūtībām un neizpratni un, lai sasniegtu rezultātu, reizēm, nākotnes vārdā, jāpaiet solīti atpakaļ. Savu runu ministru prezidentam noslēdza ar aicinājumu – kopā apspriest un domāt par valsts tālāko attīstību, tad būs rezultāti!

Pirms balvas pasniegšanas *Dr.phys.* Ilmāram Eglitim Izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis pauda lepnumu par valsti, cilvēkiem, gaišajiem priekšmetiem un milzīgo intelektuālo potenciālu, kas atrodas šajā zālē. Viņš izteica atzinību tam, ka Latvijā ir vienlīdz spēcīga kā akadēmiskā zinātne, kas dod zināšanu bāzi, tā arī lietišķā zinātne, kas uz šīs bāzes var veidot tehnoloģijas, jaunus produktus un visu to, kas nepieciešams labākai dzīvei. Viņš uzsvēra augstos sasniegumus visās zinātnes jomās, akcentējot: "Tikai šādi kopā mēs varam labi attīstīties!"

Zinātnes Fonda (ZF) prezidents Valentīns Jeremejevs, kurš pasniedza balvu LZA akadēmiķei Maijai Dambrovai, *Dr.pharm.* Marīnai Makreckai-Kūkai, *Dr.pharm.* Reinim Vilšķērstam, *Dr.pharm.* Elinai Makarovai, *Dr.pharm.* Jānim Kūkam, LZA korespondētājloceklim Edgaram Liepiņam, izteica savu apbrīnu

zinātniekiem, kas sarežģītos ekonomiskos apstākļos spējis darboties starptautiskā līmenī un, neraugoties uz grūtībām, attīstās, un cienīgi nes Latvijas vārdu pasaulē. V. Jeremejevs uzsvēra ZF lomu gan šī un citu pasākumu rīkošanā zinātnes un zinātnieku godināšanai, gan arī darbojoties kā medijam starp zinātniekiem un ražotājiem. Viņš izteica pateicību visiem zinātniekiem, ZF komandai un pasākuma atbalstītājam *LNK Industries*.

Akcentējot fundamentālā darba par Saules dainām nozīmīgo pienesumu turpmākajos folkloras un etnogrāfijas pētījumos, LZA prezidents O. Spārītis pasniedza balvu bijušajai Latvijas Valsts prezidentei, akadēmiķei Vairai Viķei-Freibergai. Savā atbildes runā V. Viķe-Freiberga uzsvēra, ka, lai gan grūti saskatīt ekonomisku labumu no dainu pētniecības (tāpat kā no pētījumiem humanitārajās un sociālajās zinātnēs kopumā), tomēr tās spējis būt nodrošināt informatīvā hibridkāra apstākļos, atgādinot par tautas vērtībām, pašapziņu un pašcienību.

LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētāja, akadēmiķe Raita Karnīte, vērsot uzmanību, ka ekonomika arī ir sociālā zinātne, un tās pienesums tautsaimniecībai komentārus neprasa, kā arī godinot Latvijas vēsturnieku, mākslas vēsturnieku sasniegumus, augsto apbalvojumu pasniedza *Dr.art.* Annai Ancānei.

Zinātne kā kultūras daļa – šo domu pirms balvas pasniegšanas *Dr.habil.art.* Eduardam Kļaviņam, *Dr.art.* Stellai Pelše, *Mg.art.* Anitai Vanagai, LZA goda doktoram *Dr.art.h.c.* Valdim Villerušam, *Dr.art.* Katrīnai Teivānei-Korpai, *Mg.art.* Ilzei Martinsonai, *Mg.art.* Rūtai Rinkai un *Mg.art.* Martai Šustei izvērsa LZA Senāta priekšsēdētājs, akadēmiķis Jānis Stradiņš.

LZA Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļas priekšsēdētāja, akadēmiķe Baiba Rivža, akcentējot dārza divējādo nozīmi cilvēka dzīvē – vieta, kur gūstam veselīgu pārtikas produktus un kur spējam atveldzēties, "būt pašī", nodeva balvu *Dr.biol.* Lailai Iksei, *Dr.biol.* Sarmītei Strautiņai, *Dr.agr.* Mārai Skrīvelei, *Mg.agr.* Inesei Drudzei, *Dr.agr.* Dainai Feldmanei, *Dr.agr.* Edgaram Rubauskim.

LZA Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas priekšsēdētājs, akadēmiķis Jānis Spigulis savā uzrunā Latvijas Zinātņu akadēmiju salīdzināja ar Latvijas nacionālo izlasi zinātnē. Viņš pasniedza balvu LZA korespondētājloceklim Guntim Bārzdīņam, *Mg.* Didzim Goško, *Mg.* Pēterim Paikenam, *Dr.sc.comp.* Normundam Grūzītim.

Turpinot J. Spigulja aizsākto domu, LZA viceprezidents Andrejs Ērglis akcentēja, ka šī izlase veido mūsdienās aktuālās

komandzinātnes kodolu, un izteica pateicību klātesošajai, bijušajai premjerministrei Laimdotai Straujumai par viņas darbības laikā izveidoto Zinātnes un inovāciju padomi. A. Ērglis atzīmēja, ka minētā iniciatīva sveda kopā ļoti daudzus cilvēkus, un šī kritiskā masa arī noteica rezultātu – tas bija sākums zinātnes pavasarim, par ko runājam šodien. No LZA viceprezidenta rokām balvu saņēma *Bc.* Mihails Šišovs, *Dr.biol.* Jānis Rūmnieks, *Dr.biol.* Andris Kazāks, *Mg.* Svetlana Koteloviča, *Bc.* Ināra Akopjana, LZA akadēmiķis Kasparis Tārs.

LZA Ķīmijas, bioloģijas un medicīnas zinātņu nodaļas priekšsēdētājs, akadēmiķis Pēteris Trapencieris savā uzrunā pievērsa uzmanību Latvijas zinātnes pienesumam un nozīmi starptautiskā mērogā, kas cieši sasauca ar pētījumu un tā autoriem – *Mg.* Daci Rasiņu, *Mg.* Mārtiņu Otikovu, *Mg.* Jāni Leitānu, *Dr.* Rosario Recacha, *Dr.chem.* Oļeksandru V. Borisovu (*Oleksandr V. Borysov*), *Mg.* Ivetu Kaņepi-Lapsu, *Dr.chem.* Ilonu Domračevu, *Mg.* Teodoru Panteļejevu, LZA akadēmiķi Kasparu Tāru, *Dr.chem.* Kristapu Jaudzemu, LZA korespondētājlocekli Aigaru Jirgensonu, kurus viņš apbalvoja.

Par zinātniekiem kā optimistiem pārākajā pakāpē, kuriem "glāze vienmēr ir pilna" un kas spējis dalīties ar šo optimismu pat ar tik piesardzīgiem cilvēkiem kā uzņēmēji pirms balvas pasniegšanas *Dr.sc.ing.* Jānim Zandersonam, *Dr.sc.ing.* Jānim Rižikovam, *Dr.sc.ing.* Aigaram Pāžem, *Mg.chem.* Kristīnei Meilei, *Dr.sc.ing.* Ausmai Tardenakai, *Mg.chem.* Baibai Spincei, *Bc.* Ancei Pļavnieci, smaidot runāja *Latvijas Finieris* investīciju projektu vadītājs Kristaps Stankus.

Pasākuma atbalstītāju *LNK Group* specbalvu uzņēmuma valdes loceklis Dāvids Lipkins pasniedza A. Cēberam un K. Ērglim.

LZA prezidents O. Spārītis, pozitīvi vērtējot lielo konkurenci, kas bijusi starp 2016. gada balvas nominantiem, izsniedza sešus atzinības rakstus autoriem un autoru kolektīviem fundamentālajās un lietišķajās zinātnēs.

Džeza mūziķi Deniss Paškevičs un Madars Kalniņš kuplināja pasākumu ar muzikāliem priekšnesumiem. Par raitu un atraktīvu ceremonijas norisi rūpējās pasākuma vadītāji Haralds Burkovskis un Inese Čakstiņa.

Īpašs paldies pasākuma atbalstītājiem Zinātnes Fondam un uzņēmumam *LNK Industries*!

Ilze Boldāne-Zeļenkova

LZA prezidenta Ojāra Spārīša uzruna "Gada balvas zinātnē 2016" pasākuma atklāšanā 2017. gada 14. februārī

Augsti godātais ministru prezident Māris Kučinskis kungs, augsti godātais Izglītības un zinātnes ministr Kārlis Šadurskis kungs, ļoti cienījamā prezidente Vaira Viķe-Freibergas kundze, godātie Saeimas deputāti, politiķi un izpildvaras pārstāvji, akadēmiskā saime un visbeidzot paši galvenie – 2016. gada nozīmīgāko zinātnes sasniegumu autori, Latvijas zinātnes izcilības!

Esiet sveicināti Rīgas Motormuzejā, kurš 2016. gadā kļuva pieejams pēc nozīmīgas pārbūves un atjaunošanas procesa un šodien uzņem mūs kā izcila pasaules mašīnbūves un inženierzinātnes sasniegumu krātuvi. Es jūs visus sveicu Latvijas Zinātņu akadēmijas, Zinātnes Fonda un šī pasākuma ģenerālsponsora – uzņēmuma *LNK Industries* vārdā, izsakot vislielāko pateicību un gandarījumu zinātnes un uzņēmējdarbības savienībai, kuras sekmju augļus mēs šodien baudām.

Atskatoties ar 14. februārī saistīto notikumu vēsturē, var nonākt pie pretrunīgām domām. Pirms 71 gada, kad tika nodibināta un sāka darbu Latvijas PSR Zinātņu akadēmija, tā bija veidota kā zinātniskās ekselences centrs kara izpostītās tautsaimniecības atjaunošanai un tās darbība vistiesīgākajā veidā bija saistīta ar zinātnes pārnēsi uz industriju un visas zemes ekonomiku. Tieši pirms 25 gadiem, kas arī šodien varētu tikt uzskatīti par savdabīgu jubilejas reizi, Latvijas Zinātņu akadēmija pieņēma savu Hartu un jaunus Statūtus, un, atdarinot vairāku rietumvalstu akadēmiju ārējo formu, pārtapa personālajā akadēmijā. Ar 25 gadu distanci vērtējot šo notikumu, var konstatēt, ka 1992. gada 14. februārī notika valsts intelektuālā potenciāla un zinātniskās ekselences kā attīstības dzinējspēka atdalīšana no ķermeņa – ražošanas un ekonomikas. Un šajos 25 gados būtiski ir noasiņņojušas abas viena veseluma daļas: smadzenes ir zaudējušas savu masu un ekonomika – savu jaudu. Latvijas

Zinātņu akadēmija atdeva izpildvarai savu zinātnes un ekonomikas sazobes garantētāja vietu un sekas mēs redzam un sāpīgi jūtam gan zinātnes finansējuma, gan valsts ekonomikas konvulsīvajā attīstībā. Un gluži dabiski no zinātnieku un uzņēmēju puses aizvien kategoriskāk atskan prasība pēc zinātnes un uzņēmējdarbības sazobes, ko ar pretrunīgām sekmēm un par izšķēdīgu maksu cenšas veikt izpildvaras institūcijas, kas atrodas tālu gan no zinātnes, gan no ražošanas.

Šodien ir parakstīts Latvijas Zinātņu akadēmijas un Baltijas Inovāto pētījumu un izpētes institūta (BIRTI) sadarbības līgums, kas nozīmē starptautiska mēroga izglītības, zinātnes un uzņēmējdarbības konsorcijs skaidri apliecinātu vēlēšanos kopā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju likt zinātnieku inovatīvajam talantam kalpot izglītībai, uzņēmējdarbībai un ekonomikai kā mūsu zemes mērogā, tā arī meklēt zinātnes produktam noietau pasaules tirgū, jo mūsu zemes industriālā telpa ir par šauru Latvijas zinātnieku radošā intelekta jaudai. Līgums paredz kopīgu rīcību tautsaimniecības stratēģijas izstrādē, kā arī zinātnisko izgudrojumu komercializācijā, sadarbību ar sociālajiem, zinātniskajiem un ekonomiskajiem partneriem. Gribas cerēt, ka pēc 25 gadu cikla ir sācies Latvijas Zinātņu akadēmijas atjaunošanās un spēkā pieņemšanās spirāles loks, kura lietderība ir mērāma pragmatiski – no ekonomiskā izdevīguma viedokļa.

Ja šodien – zinātnes sasniegumu godināšanas svētkos – mēs varam sajūst citu vērienu un kvalitāti, nekā bija ierasts agrāk, tad tas ir tāpēc, ka šo pasākumu pilnībā organizē pie Latvijas Zinātņu akadēmijas izveidotais Zinātnes Fonds sadarbībā ar Rīgas Motormuzeju, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, ar uzņēmējiem. Zinātnes Fonds ir partnerības veidojums, kura kodolu veido zinātnes, biznesa un ekonomiskās vadības

pārstāvji. Viņi ir ieinteresēti sekmēt tautsaimniecības attīstībai nepieciešamo analītisko pētījumu izstrādi, popularizēt zinātņu un kalpot par savienotājelementu sabiedrības, zinātnieku un uzņēmēju starpā. Par to, ka šie centieni ir pamanīti un novērtēti, liecina viena no lielākajiem Latvijā celtniecības, loģistikas, nekustamā īpašuma pārvaldības un inženierietehnisko pētījumu uzņēmuma *LNK Industries* atbalsts, par ko pateicība inženierzinātņu doktoram Aleksandram Milova kungam un viņa komandai, Rīgas Motormuzeja direktoram Aivaram Aksenoka kungam, kosmētikas uzņēmuma "Dzintars" Valdes priekšsēdētājam Iljam Gerčikova kungam, kā arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai.

Šajos zinātnes svētkos mēs pelnīti godinām 2016. gada ievērojamākos zinātnes sasniegumu autorus un autoru kolektīvus, kuri, Latvijas augstskolās, zinātnisko institūtu laboratorijās un plašās starptautiskās sadarbības mērogā rada kā mūsu zemē, tā arī starptautiski augstu vērtētus pētījumus, publikācijas un patentētus izgudrojumus. Katru gadu aizvien vairāk kļūst sajūtamā Latvijas zinātnieku sadarbība ar uzņēmējiem un industrijas pārstāvjiem, lai virzītu pētījumus gan fundamentālajās, gan lietišķajās, gan arī sociālajās un humanitārajās zinātnēs valsts ekonomiskās un garīgās jaudas stiprināšanai. Un izsaku pārliecību, ka domāšana ekonomiskās kategorijās var sekmēt gan tik ļoti vēlamu zinātnes finansējuma pieaugumu no komercializējamos produktos ieinteresētu ražotāju puses, gan rosināt zinātniekus savu intelektuālo ekselenci likt lietā inovatīvu un konkurētspējīgu izgudrojumu radīšanā arī pasaules tirgum.

Novēlu mums ikvienam skaistu un gandarījuma piepildītu zinātnes svētku dienu, un lai mūsu zinātnes avangardam izskan pelnītie atzinības vārdi, aplausi un mūzika!

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas ekspertu konsilija "Eiropas Savienības sociālais modelis un sociālo tiesību pilārs – ienākumu aspekts" SLĒDZIENS

Foto L. Griņeviča

Nobeigums. Sākums iepriekšējā numurā

Konsiliju vadīja akadēmiķe **Raita Karnīte**. **Konsilija mērķis** – izmantojot ekspertu pieredzi un veiktajos teorētiskajos pētījumos iegūtās zināšanas un atziņas:

1) **informēt** Latvijas iedzīvotājus par Eiropas Savienības (ES) sociālās politikas jaunajiem virzieniem;

2) **saprast**, ko Latvijas iedzīvotājiem nozīmē Eiropas sociālā modeļa un Eiropas sociālo tiesību pilāra koncepciju īstenošana.

Konsilijā analizējamie jautājumi:

1) Eiropas sociālais modelis un Eiropas sociālo tiesību pilārs – kopējais un atšķirīgais;

2) Eiropas sociālā modeļa un Eiropas sociālo tiesību koncepcijas īstenošanas avoti (algots darbs, uzņēmējdarbība, valsts budžets);

3) iedzīvotāju ienākumu aspekts (ienākumu atšķirības, algu un produktivitātes saistība, algu paaugstināšanas mehānismi (normatīvais regulējums, vienošanās)).

Preambula

Par nodomu veidot Eiropas sociālo tiesību pilāru Eiropas Komisijas (EK) prezidents Žans Klods Junkers paziņoja 2015. gadā. Sociālo tiesību pilārs bija iecerēta, kas "ņemtu vērā darba pasaules mainīgo realitāti un varētu kalpot kā kompass atjaunotajai konverģencei eirozonā." EK prezidents ieteica sākt šo iniciatīvu eirozonā, taču ļaujot pievienoties jebkurai ES dalībvalstij, kas to vēlētos. 2016. gada 8. martā EK atklāja pirmos norādījumus par Eiropas sociālo tiesību pilāru. Paredzēts, ka tas noteiks vairākus ES eirozonas dalībvalstīm kopējus būtiskus principus, ievērojot dalībvalstu vajadzības un problēmas nodarbinātības un sociālās politikas jomās.

2016. gadā EK uzsāka pārrunas ar ES institūcijām, sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un iedzīvotājiem par Eiropas sociālā pilāra saturu un lomu, lai tuvinātos dziļākai un taisnīgākai ekonomiskai un monetārai savienībai. Pārrunu rezultāti tiks izmantoti galīgā dokumenta "Eiropas Sociālo tiesību pilārs" sagatavošanai 2017. gadā.

Konsultācijas par Eiropas sociālo tiesību pilāru ir dalītas trīs sadaļās:

1) Vienlīdzīga iespēja un pieeja darba tirgum – iemaņu attīstība, mūžizglītība un aktīvie nodarbinātības pasākumi;

2) Taisnīgi darba apstākļi – iedibināt adekvātu un uzticamu tiesību un pienākumu sadalījumu starp darbiniekiem un darba devējiem (izlīdzsvarota elastības un drošības principu izmantošana, lai sekmētu darbavietu veidošanos, iespēju iegūt darbu, uzņēmumu spēju pielāgoties un sociālo dialogu);

3) Adegvāta un ilgtspējīga sociālā aizsardzība – veselības, sociālo pakalpojumu pieejamība un augsta pakalpojumu kvalitāte, droša aizsardzība pret riskiem.

Sadaļa "Vienlīdzīga iespēja un pieeja darba tirgum" ietver sešus sociālās politikas virzienus: iemaņu, izglītība un mūžizglītība; elastīgi un droši darba līgumi; droša profesionālā darbības virziena maiņa; aktīva palīdzība darba iegūšanā; dzimumu līdztiesība un darba – dzīves balance; vienādas iespējas.

Sadaļa "Taisnīgi darba apstākļi" ietver četrus sociālās politikas virzienus: darba nosacījumi; algas; veselība un drošība darbā; sociālais dialogs un darbinieku iesaiste.

Sadaļa "Adegvāta un ilgtspējīga sociālā aizsardzība" ietver desmit sociālās politikas virzie-

nus: integrēti sociālie labumi un pakalpojumi (lai novērstu pakalpojumu un piedāvājumu sadrumstalotību); veselības aprūpes un slimības pabalsti; pensijas; bezdarba pabalsti; minimālais ienākums; invaliditāte; ilgtermiņa (invalidu, veco ļaužu) aprūpe; bērnu aprūpe; mājokļi; pieeja būtiskiem pakalpojumiem.

Eiropas sociālais modelis un Eiropas sociālo tiesību pilārs – kopējais un atšķirīgais

Labklājības Ministrijas (LM) Darba tirgus politikas departamenta direktora vietniece Ilze Zvidriņa uzsvēra, ka pašreiz nodarbinātības un sociālā joma lielākoties ir ES dalībvalstu atbildība, tādējādi vairāk atspoguļo katras dalībvalsts fiskālās iespējas un izvēles. Viņa argumentēja: "Eiropas sociālo modeli drīzāk varētu raksturot kā izjustu priekšstatu par to, kas sociālajā jomā vieno ES dalībvalstis, iespējams, lielākā mērā Rietumeiropu nekā Austrumeiropu, kamēr Eiropas sociālo tiesību pilārs ir konkrētāks mērķu uzskaitījums, uz ko dalībvalstīm vajadzētu tiekties, aptverot iespējami visas darba tirgus un sociālās politikas. ES dalībvalstu sistēmas ir atšķirīgas, tomēr vienlaikus tās vieno kopīgi principi. Doma par ES sociālo tiesību pilāru radās, ņemot vērā nepieciešamību pēc sociālās drošības sistēmas, piemēram, krīzes valstīs, un pieņēmuma, ka, iespējams, labāku sociālās drošības sistēmu gadījumā, krīze daudzās ES dalībvalstīs būtu skārusi mazāk. Otrs pamatojums, kas tiek sniegts, ir, ka sistēmu lielāka līdzība nākotnē varbūt radītu lielāku solidaritāti starp dalībvalstīm. Kopumā atšķirība starp abiem jēdzieniem ir tajā, cik skaidri tie formulēti."

Neatkarīgā konsultante, blogere Ruta Zilvere skaidroja, ka Eiropas sociālais modelis ir teorētiska konstrukcija, bet sociālo tiesību pilārs šobrīd – konkrēti dokumenti un norādījumi. Viņa papildināja: "Pēc diskusijām 2017. gada sākumā būs jauns, precizēts dokumenta variants. Paredzams, ka, panākot iecerēto konverģenci, pagaidām stipri atšķirīgie ES dalībvalstu sociālie modeļi varētu tuvināties."

LM valsts sekretārs Ingus Allikis atzīmēja, ka jau 12 gadus Latvija ir ES dalībvalsts un ir pieredzīga Eiropas sociālajam modelim. Viņš un arī citi eksperti (Andris Gobiņš, Māris Pūķis, Aija Zobenā) skaidroja, ka ES nav viens sociālais modelis, katra valsts izvēlas savu risinājumu un tie atšķiras. Jautājums ir – kā nonākt līdz tam, ka sociālie modeļi ES valstīs ir līdzīgi. Šim nolūkam varētu kalpot sociālo tiesību izlīdzināšana vai sociālo tiesību pilāra koncepcija, taču iespējamās juridiskās prasības pagaidām vēl ir neskaidras. Nav arī izlemts, cik saistošas vienotās prasības varētu būt dalībvalstīm. Turklāt sociālo tiesību pilāra koncepcijai vajadzētu būt spēkā visā ES, ne tikai eirozonā. Piemēram, sociālās apdrošināšanas jomā kompetence Eiropas valstīs ir atšķirīga, un tas apgrūtina sociālo tiesību izmantošanu migrējošām darbaspēkam.

Ir vairākas lietas, ko jau tagad varētu darīt, bet ne visas pilnā apmērā. Par daudzām sociālās politikas jomām ir skaidrs, ka tā vajadzētu darīt, bet nepietiek līdzekļu. Vienlaikus eksperti atzina, ka ir jomas, kur Latvija jau tagad īsteno labo praksi.

LM ir centusies iepazīstināt sabiedrību ar Eiropas sociālo tiesību pilāra ideju – 2016. gadā par to organizētas vismaz divas diskusijas (Eiropas mājā un Ārlietu ministrijā).

Finanšu ministrijas Fiskālās politikas de-

partamenta direktors Nils Sakss atzina, ka ar sociālo pilāru ir zināmas grūtības. Viņaprāt, pieejamie dokumenti liecina, ka EK piedāvā padomāt par to, ko paši vēlas, vai ko pašiem vajadzētu izdarīt. "Dokumentos uzskaitītas visas jomas, kurās valstis darbojas, bet atbilde uz jautājumu – ko ar sociālā pilāra ieviešanu vēlas sasniegt (mērķis)? – nav sniegta. Nav atbildes uz jautājumu, ko EK piedāvā? Tās mērķis drīzāk ir iniciēt diskusiju. Ko mēs gribam no sociālā pilāra? Latvijā tas varētu būt – vairāk naudas un sociālo pakalpojumu. Bet tad ir otrs jautājums – ko mēs gribam no Eiropas? Lai mēs pašiem lejam (kā tas ir pašlaik), bet Eiropa maksā? Ja pašiem lejam, kam tad ir vajadzīgs Eiropas sociālais pilārs? Vai mēs gribam, lai Eiropa mums pasaka, kādu sistēmu izveidot? Vai mēs gribam, lai Brisele mums maksā? Vai mēs esam gatavi kaut ko dot pašiem?"

Sociālā politika jāveido no tiem līdzekļiem, kas ir pieejami. Jāapzina, kuras ir tās jomas, kur pastāv neapmierinātība, piemēram, izglītība, ceļi utt. Vai mēs vēlamies izdalīt naudu sociālajai politikai, atņemot naudu izglītībai, ceļiem? Domājams, ka ne.

No otras puses, ir jautājums, kādēļ radās priekšlikums par ES sociālo pilāru? Redzams, visās ES valstīs iedzīvotājos ir neapmierinātība ar to, kas notiek. Sociālā pilāra ideja diskutējot ļauj pateikt iedzīvotājiem, ka ES rūpējas par jomām, kur neapmierinātība pastāv – un sociālie jautājumi, piemēram, bezdarbs tādi ir.

Taču ir jāsaprot, kādā mērā Eiropā ir iespējams uzlabot sociālo situāciju. Ķīnā ražošanas izmaksas ir lētākas. Globalizācija ir neizbēgama. Labklājība nebūs kā līdz šim – ko būs iespējams panākt, īstenojot Eiropas sociālo tiesību pilāra ideju? Pašlaik ir diskusija – tas ir redzams? Vai ir iespējams iezīmēt konkrētus izmaiņu virzienus?"

EK pārstāvniecības Latvijā ekonomikas padomnieks Mārtiņš Zemītis teica, ka jautājums ir atklāts. EK prezidents Žans Klods Junkers sniegtajā runā Eiropas Parlamentā (EP) uzsvēra Eiropas sociālā pilāra nozīmīgumu. M. Zemītis norādīja, ka vienota sociālā politika Eiropā un sociālo sistēmu izlīdzināšana būs ne tikai vēlama, bet pat nepieciešama.

Viņš turpināja: "Diskusija par Eiropas sociālo pilāru nav vienkārša. Dažādas sabiedrības grupas vēlētos redzēt ne tikai Eiropas sociālo tiesību konverģenci, bet arī sociālā nodrošinājuma konverģenci."

Eiropas sociālais pilārs ir tikai apspriešanas stadijā. 2017. gada 23. janvārī būs liela konference ar visu Eiropas institūciju vadītājiem, kur tiks spriests par Eiropas sociālo tiesību pilāru. Jaunā pilāra atšķirība no abstraktā Eiropas sociālā modeļa ir tā, ka tas konkrēti iezīmē jaunās norises darba tirgū (digitalizācija, jaunās darba formas) un kā sociālās tiesības tām pielāgojas. EK ir piedāvājis trīs nodaļas, un visas ir nozīmīgas: vienādas tiesības uz iespējām darba tirgū, dzimumu līdztiesība; taisnīgi darba noteikumi (nodarbinātība, algas, darba drošība, sociālais dialogs); ilgtspējīga sociāla aizsardzība.

Sociālo tiesību pilāra saturu noteiks pēc analīzes. Katrā no dalībvalstīm notiek pārrunas par to, kas no pašreizējā tiesību kopuma ir pietiekams, kas jāpapildina, un ko varētu nodot izpildei Eiropas līmenim. Eirozonā saprot, ka papildus ekonomiskajai konverģencei ir nepieciešama arī sociālā konverģence."

I. Zvidriņa piebilda, ka diskusiju sociālās politikas jomā ir vairāk par virziņiem uz stratēģiskiem mērķiem, līdz ar to politikas izmaiņām gadījumā, kad konstatēta kādas politikas vai tās instrumentu nepietiekami efektīva darbība. Stabilitāte nav mērķis pats par sevi.

Eiropas Kustības Latvijā (EKL) prezidents Andris Gobiņš teica, ka pēdējā laikā sociālajai attīstībai ES pievērsis lielāku uzmanību. Viņš uzdeva vairākus retoriskus jautājumus: "Vai mēs saprotam, ko gribam sociālā jomā? Kas ir mēs – valdība vai sabiedrība? Ko vēlas valdība? Un vai sabiedrība saprot, ko valdība vēlas? Un vai mēs ejam mērķtiecīgi uz to, ko gribam sasniegt?"

Pēc viņa domām, sociālās attīstības konverģence ES ir problemātiska. "Vismaz divās jomās Latvija (un citas valstis) netiek galā – kopējie resursi nav pietiekoši, ir jāprasa palīdzība no bagātākajām valstīm. Un *Džini indekss*, kur Latvija ir minēta kā valsts ar "vislielāko izaugsmes potenciālu".

A. Gobiņš vērsa uzmanību uz to, ka ir svarīgi izprast un formulēt sociālās attīstības mērķus, iestrādāt sociālās attīstības pasākumus visur, kur tas iespējams. Viņš atzina: "Pagaidām tā nenotiek. Piemēram, jaunākajā ziņojumā "Lat-

vijas 2017. gada ārpolitikas prioritātes – ārējās drošības stiprināšana, vienota Eiropas Savienība, Latvijas tautsaimniecības konkurētspējas veicināšana, ES kaimiņi un sadarbība ar diasporu" pirmajā variantā vienā rindā, kā Latvijai nozīmīga, bija uzsvērta sociāli-ekonomiskā attīstība, bet pēc EKL lūguma šo priekšlikumu padarīt vēl nozīmīgāku, tas no dokumenta pazuda pavisam. Tas ir nepareizi, ir vēlams sociālos jautājumus iekļaut arī ārpolitikas jomā."

EKL prezidents aktualizēja arī dokumentu sastādīšanas un to kvalitātes problēmu: "Vai mums ir savs redzējums, vai gaidām kādu dokumentu atsūtīs Brisele? Kur un kā mūsu redzējums ir definēts? Jaunākajā Eurobarometra aptaujā, ko Latvija sagaida no ES, sociālie un ekonomiskie jautājumi neparādās."

Andris Gobiņš uzskatīja, ka svarīgāka, kā jaunu normu radīšana, ir esošo normu ievērošana. Ja Eiropas kohēzijas dokumentos ir minēta vienlīdzība starp Eiropas valstīm, tad tās sasniegšanai ir jāpievērš lielāka uzmanība. Vai papildus ir vajadzīgs sociālo tiesību pilārs – tas ir jautājums, sevišķi tāpēc, ka sociālā pilāra koncepcijas izveidē ir jūtamais lielo valstu (Vācijas un Itālijas) intereses.

Māris Pūķis izteica viedokli, ka lēmums uzsvērt jautājumu par sociālo pilāru ir apzināts, lai nonāktu līdz vienotai Eiropas politikai. "Pašlaik sociālā politika ir dalībvalsts kompetence. Šis jautājums ir vairākas reizes aktualizējies un diskusijas vainagojušas ar pakalpojumu direktīvas¹ ieviešanu. Pēc būtības pašreizējā diskusija ir par ES institūciju kompetences paplašināšanu. Latvija šos mēģinājumus atbalstīja, kaut gan tas nozīmētu atņemt valstij suverēno varu virknē jautājumus."

M. Pūķis pievērsa uzmanību apstāklim, ka ES ir spēkā subsidiaritātes princips, un daudzas valstis (piemēram, Vācija) to ievēro. "Ja ir vēlēšanās paplašināt ES kompetenci sociālajā jomā, ir jāpierāda, ka sociālā joma ir tāda, ar kuru dalībvalstis pašas netiek galā." Latvijas gadījumā viņš neredz iemeslu, kāpēc sociālā politika būtu jānodod ES kompetencē.

Ruta Zilvere norādīja, ka pašreizējā sociālo tiesību pilāra dokumentā nav vārda "subsidiaritāte". Viņa uzskata, ka pārmerīga pieķeršanās savam unikālajam modelim nav devusi neko labu. Varbūt labāk ir mācīties no citiem? Viņaprāt, tas nekad nevar būt apkaunojoši.

Māris Pūķis pastāstīja, ka Latvijas pašvaldības līdz šim nav bijusi diskusija par sociālo tiesību pilāru. Eiropas Savienības līmenī pašvaldības šo ideju noraida, jo nav īsti skaidri sociālā pilāra mērķi.

Iveta Reinholde pauda uzskatu, ka joprojām nav izskaidrots, kas tiek sagaidīts no sociālā modeļa. "Piemēram, dokumentā par obligāto sociālās apdrošināšanas iemaksu likmju izmaiņām ir norāde, ka VSAO iemaksu likmju sadalījums no gada uz gadu ir tehniski jautājums un tas ar sabiedrību nav diskutējams. Bieži mainot nodokļu likmes, kā tas notiek Latvijā, un atstumjot sabiedrību no iesaistes nodokļu noteikšanā, tiek veicināta sabiedrības neizpratne. Piemēram, likumos "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" un "Par uzņēmumu ienākuma nodokli", laikā no 2014.– 2016. gadam, ir bijušas vairākas izmaiņas gadā. Kādēļ ir vajadzīgas šīs izmaiņas?"

I. Reinholde akcentēja vairākas problēmas Latvijas sociālajā politikā: 1) nav nedefinēts, kādu sociālo modeli sabiedrība vēlas; 2) likumu kopums un atsevišķi likumi ir izteikti fragmentāri; 3) grozījumi likumos ir bieži un fragmentāri; 4) sociālais modelis nav vērts uz uzlabojumu; 5) normatīvo aktu, plānošanas un rīcībpolitikas dokumentu anotācijas ir tehnokrātiskas.

Turpinot viņa uzsvēra, ka sociālais modelis ir visa valsts ekonomika, viss kopums, un apšaubbija, vai Latvijā tas ir saprasts: "Katrai ministrijai ir savs redzējums un visus redzējumus salikt kopā nav iespējams, tāpēc viziju ieviešana ir grūta."

Līga Rasnača akcentēja divas lietas: konkurētspēja un ilgtspēja. Pašlaik Eiropas sociālā modeļa koncepcija ir jāīsteno Eiropas izdzīvošanas apstākļos, kurus veido migrācija, iedzīvotāju novecošanās, citas sarežģītas sociālās problēmas. Tāpēc ir jāizlemj – risināt sociālos jautājumus fragmentāri, vai domāt par plašāku ietvaru? Var risināt jautājumus atsevišķi, bet vai tas nekavē kopējo? Laikam kavē, tāpēc tiek meklēta cita forma.

¹ Domāta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/123/EK par pakalpojumiem iekšējā tirgū (ieviesta 2009. gada 28. decembrī).

Arī L. Rasnača jautāja: "Ko un kā paredzēts darīt ES līmeni? Atbilde ir – kāpināt konkurētspēju. ES ir kopējā politika, lai kāpinātu konkurētspēju. Latvijā ir jādomā par savām prioritātēm."

Aija Zobena, atsaucoties uz ES sociālā tiesību pilāra otrajā sadaļā iekļauto politikas virzienu "Sociālais dialogs un darbinieku iesaiste", norādīja, ka sabiedrībā ir grupas, ko nepārstāv nevienas sociālās partneris, un arī sociālie partneri ir visādi. "Sabiedrības locekļi ir savstarpēji saistīti, bet jautājumus vēlas risināt atsevišķi, neskatoties uz kopuma interesēm. Latvijā sabiedrības sociālā struktūra atgādina smilšu pulksteni – ar tievu daļu tur, kur jābūt vidusslānim. Turklāt Latvijas tauta noveco."

Arī Ilze Zvidriņa atzīmēja, ka diskusijā ES ir daudz preriunu, piemēram, tiek lietots izteiciens "taisnīgi", tomēr notiek diskusija par atšķirīgu pieeju mobilu darbinieku pabalstu piemaksu jautājumā, kas var būt preriunā ar nosūtīšanas direktīvas diskusijas saturu. Sarežģīts esot jautājums par algu attīstības sabalansēšanu eirozonā, kas atstāj ietekmi uz dalībvalstu konkurētspēju. Diskutējot par sabiedrības iesaisti, viņasprāt, svarīgi ņemt vērā, lai sabiedrības līdzdalība nebūtu tikai šķietama. I. Zvidriņa akcentēja arī mainīgā darba tirgus ietekmi uz arod biedrību pārstāvību.

Daina Fromholde atgādināja, ka jau pastāv dažādi sabiedrības konsultēšanas veidi, piemēram, Nacionālās trispusējās sadarbības padomes apakšpadome.

Marta Tripāne atzīmēja, ka kopumā diskusija un viedokļi esot bijuši par vairākām vienotām jautājuma daļām, tikai katrs no klātesošajiem runā par savu skatījumu uz šīm daļām. Viņa piedāvāja saskatīt vienojošo sekojošos trīs savstarpēji saistītos formulējumos:

1) Diskusija par sociālo modeli, sociālo pilāru vai sociālo politiku kopumā faktiski ir diskusija par cilvēku (individu) un cilvēka dzīvi ietekmējošajiem jautājumiem. Cilvēks kā sociālās politikas objekts ir vienojošais. Vairāki no klātesošajiem ekspertiem uzdeva jautājumu: "Kas mēs esam?" Par sociālās politikas jautājumiem, arī šajā konsijā, tiek runāts no dažādu pārstāvienību puses, bet nedrīkst aizmirst cilvēku un cilvēku kopumu, kuru viedoklis, vēlmēs, vajadzības, izpratne parasti netiek pārstāvēti daudzpusīgā izpratnē. Turklāt bieži pastāv preriuna starp subjektīvo uztveri un objektīvajiem apstākļiem. Citiem vārdiem tas, kas "pārstāvjiem" var šķist sabiedrībai vispiemērotākais un labākais, ne vienmēr atbilst sabiedrības patiesajām vēlmēm un vajadzībām un izpratnei par tām.

2) Atbilstība sabiedrības interesēm nosaka rīcībpolitikas pamatotību (kas ir selektīvā informācija, kas tiek izmantota rīcībpolitiku konstrukcijās? Vai tās izvēle atbilst ar pierādījumiem pamatotas rīcībpolitikas izpratnei un labas pārvaldības principiem?). Diskusijām vajadzētu būt par rīcībpolitikas pamatotību un stratēģiski orientētas rīcībpolitikas izstrādāšanas procesu, kurā tiek formulēti skaidri mērķi, vēlamais rezultāts un ceļš, kā līdz tam nokļūt (līdzīgu viedokli pāuda I. Reinholde).

3) Nevienlīdzība Latvijā ir viens no būtiskākajiem problēmjautājumiem gandrīz jebkurā sociālās politikas un sociālās aizsardzības jomā – kohēzijas politika un rīcībpolitiku instrumenti, kas nodrošina rīcībpolitiku sinhronizāciju, nevis preriunīgu rīcībpolitiku, ir pirmais solis nevienlīdzības novēršanai.

Eiropas sociālā modeļa un Eiropas sociālo tiesību koncepcijas īstenošanas avoti (algots darbs, uzņēmējdarbība, valsts budžets)

N. Sakss atzina, ka Eiropas sociālā pilāra īstenošanas avotus ir grūti ieraudzīt. Tam pievērsa uzmanību arī A. Gobiņš.

EKL prezidents piedāvāja precīzāk iestrādāt sociālos jautājumus visās jomās. Piemēram, ārpolitikas dokumentos palielināt ES lomu sociālās sfēras finansēšanā ar konverģences politikas instrumentiem.

N. Sakss uzdeva provocējošu jautājumu: "Vai ir pamats prasīt bagātājiem ES valstīm vēl lielāku solidaritāti pret Austrumeiropas valstīm? Lai ES valstis samestu naudu no ES fondiem sociālajām vajadzībām, piemēram, pensijām, bezdarbnieku pabalstiem utt.?" D. Fromholde piebilda, ka Latvija nav vienīgā valsts Eiropā, kurai ir vajadzības, tāpēc jāskatās, cik iespējams panākt vēlamo. N. Sakss uzskatīja, ka nav jāgaida, ka citi palīdzēs, jādomā pašiem un jāsaprot, kā iegūt naudu. Viņš jautāja: "Vai esošā sociālā politika ir tik slikta? Ir fundamentāla pieeja sociālās politikas, pensiju un pabalstu sistēmas veidošanā. Naudas nav pietiekoši, tomēr Latvija ir attīstīto valstu grupā. Ja šķiet, ka tā ir par maz, jāmeklē jauni avoti, efektīvāk jāizmanto ES Struktūrfondi, tai skaitā kohēzija. Pagaidām daudz naudas tiek izmantots lietām, kas uzlabo dzīves kvalitāti, bet nenodrošina ilgtspējīgu attīstību."

A. Gobiņš atbildēja, ka par savām interesēm ES līmenī ir jācinās: "Gudrām galvām jāsanāc kopā un jāizstrādā sociālās jomas finansēšanas stratēģija un tā jāīsteno. Sociālajos jautājumos ir jāpanāk lielāka pārstāvienība ES. Taču nav

runa par pensiju samaksu no ES līdzekļiem". EKL prezidenta ieteikums bija orientēties uz kohēzijas instrumentu izmantošanu sociālās attīstības izlīdzināšanai, sevišķi tāpēc, ka sociālo tiesību pilāram pašlaik nav paredzēts finansējums, bet kohēzijas politikas īstenošanai ir A. Zobena gan atzina, ka kohēzijas princips pastāv, bet ir jāskatās, kas no tā iegūst, kas zaudē.

LJZA pārstāvis Alberts Auziņš vērsa uzmanību, ka Eiropā šobrīd ir ļoti liela atšķirība starp nodokļu apjoma attiecību pret iekšzemes kopproduktu, kas rada arī lielas atšķirības sociālās politikas īstenošanas iespējās.

Māris Pūķis ieteica pārskatīt trīs budžeta pilārus: inovācijas, sociālo iekļaušanu, aizsardzību. Viņš aicināja ES institūcijas iedziļināties un noteikt citus nosacījumus, tādām valstīm piemēram, kā Latvijā, vērtējot pēc ienākumiem un ekonomikas attīstības līmeņa. Piemēram, Latvijā ir savstarpēji ķīviņi – pieprasījums palielināt pabalstus, pensijas, veselības aprūpes finansējumu saduras ar piedāvājumu atņemt finansējumu kādai citai jomai. "Atņemsim izglītībai vai pašvaldībām, jo nevienam nezina, ar ko pašvaldības nodarbojas." Jautājums, kā palielināt ieņēmumus, kā veidot sociālā nodokļa shēmu un pārskatīt virkni sociālo jautājumu? M. Pūķis ieteica izanalizēt Polijas pieredzi, kur ir likvidēts pensiju shēmas 2. līmenis un atstāta tikai pirmā līmeņa solidaritātes pensija (Latvijā arī tāda ir), taču Ruta Zilvere ieteica būt uzmanīgiem, cildinot Polijas piemēru.

Ingus Alliks norādīja uz paradoksu, ka sociālās iemaksas ir liela valsts kopbudžeta daļa, un no tās lielākā daļa tiek izmantota sociālajai aizsardzībai. Viņš domāja, ka ir svarīgi skaidrot sabiedrībai, cik daudz tiek darīts sociālās politikas jomā. Līga Rasnača norādīja, ka sabiedrībai ir grūti saprast nodokļu svaru – viņiem tie vienmēr liksies par lieliem, bet no valsts saņemtie pabalsti – par maziem.

I. Zvidriņa atzīmēja, ka turīgo valstu redzējums par sociālo tiesību pilāra finansējumu atšķiras, to vairāk redz kā nosacījumu "grīdu", nevis "grīestus" sociālās politikas īstenošanā. Viņa turpināja: "Jāņem vērā, ka, lai gan Lielbritānija, bija diezgan skaļa savos izteikumos par ES līmeņa budžeta ierobežošanu, tomēr tas nenozīmē, ka arī citas dalībvalstis tā nedoma, jo iepriekš varēja neizteikties, to jau darīja Lielbritānija. Ir šaubas, vai Vācija piekristu lielai solidaritātei, piemēram, citu dalībvalstu pensiju apmaksai." Arī citi eksperti apšaubīja, vai būs iespējams iegūt vairāk Eiropas naudas. Ir jāpārdomā, kā saglabāt esošo. ES fondi sociālajā jomā ir paredzēti investīcijām sociālajās programmās. Turklāt, arī turīgās valstīs grib dabūt savu daļu no kopējā.

Mārtiņš Zemītis raksturoja esošo situāciju – ja valstij ir jāpalielina aizsardzības finansējums, paredzēts palielināt veselības finansējumu, tad būtiskas rezerves sociālās jomas finansējuma palielināšanai nav, kas rada bažas par rekomendācijas izpildi.

Diskusijās par Eiropas sociālo tiesību pilāru ES līmeni izskanējis priekšlikums par kopīgu fiskāli neitrālu sociālās politikas finansēšanas instrumentu izveidi. Piemēram, izskanējis priekšlikums par vienotu bezdarba apdrošināšanu ES līmenī. Tā būtība ir izveidot ES līmeņa finanšu instrumentu, kurā ekonomiski labajos gados dalībvalstis ieskaitītu līdzekļus, lai ekonomiski sliktajos gados varētu saņemt līdzekļus bezdarba pabalstu izmaksai.

Iedzīvotāju ienākumu aspekts (ienākumu atšķirības, algu un produktivitātes saistība, algu paaugstināšanas mehānismi (normatīvais regulējums, vienošanās))

Alberts Auziņš atzīmēja divus teorētiskus ienākumu aspektus:

1) Kā jau citi dalībnieki minēja, nevar ignorēt globalizācijas un konkurētspējas aspektu un to, ka pasaulē pastāv t.s. lētā darbaspēka valstis (Ķīna, Vjetnama, Indija, Bangladeša u.c.), uz kurām mēdz tikt pārceļta ražošanas no Eiropas. Šis aspekts zināmā mērā ierobežo sociālās politikas iespējas uzlabot iedzīvotāju labklājību un sociālo stāvokli. Tomēr šo aspektu un ražošanas pārceļšanas draudus nevajadzētu arī pārspīlēt, jo nav iespējama (ilgtermiņā) situācija, ka viena valsts tikai ražos un viena tikai patērēs otras valsts saražoto. Starpvalstu tirdzniecība pēc būtības ir apmaiņa ar precēm un pakalpojumiem, kur visas iesaistītās valstis eksportē viena otrai preces un pakalpojumus.

2) Svarīgi, kā iekšzemes kopprodukts un tā pieaugums sadalās starp darbu un kapitālu – liela daļa paliek kapitāla pusē. Nākotnes izaičinājums ir, kā novērst situāciju, ka ekonomika aug, bet darbaspēks no tā neko neiegūst (darba algas stagnē).

Salīdzinošais algu līmenis ir ne tikai ražošanas konkurētspējas faktors patērētāja skatījumā, bet arī darba devēja konkurētspējas faktors darba ņēmēja skatījumā. Brīvā darba tirgū darba ņēmējs meklē labāku darba samaksu, ja tā nav iespējama Latvijā – aizbrauc.

Māris Pūķis uzsvēra, ka Latvijā ir nepieciešams palielināt algas: "Valdība piedāvā atvie-

lojumus, jau tagad atvieglājumi pārsniedz 60% no iedzīvotāju ienākumu nodokļa ieņēmumiem. Labāk būtu pazemināt nodokļu likmes visiem algas saņēmējiem. Algu palielinājums ir nepieciešams, ja nebūs iespēja saņemt konkurētspējīgu algu, cilvēki brauks prom, kamēr alga nebūs pieņemama."

Vērtējot sociālās drošības sistēmu, Māris Pūķis atzina, ka sevišķi, rēķinoties ar algu kāpumu, iespējams, solidaritātes princips ir efektīvāks, kā fondētās sociālās apdrošināšanas sistēma, kas paralēli ieviesta Latvijā.

Vairāki eksperti norādīja, ka minimālā alga nevar sasniegt nesamērīgus apmērus. Augstāka minimālā alga ietekmēs konkurētspēju. Ir nodibināta Fiskālās disciplīnas padome, kas uzmana algu un produktivitātes dinamiku. Pārāk strauji paaugstinot minimālo algu varētu gadīties, ka tā pārsniedz augstākā līmenī noteiktu algu esošajās algu shēmās vai reģionālās vienībās. Piemēram, Latgalē jau tagad valstī noteiktā minimālā alga ir tuva vidējai algai.

Ruta Zilvere uzskatāmi parādīja atšķirības iedzīvotāju ienākumos Latvijā, Baltijas valstīs un ES. "Latvijā iedzīvotāju ienākumi ir zemi un tie paši ir nevienlīdzīgi sadalīti; pēc ekonomiskās krīzes ienākumu nevienlīdzība pieaug. Atzīmē, ka Latvijā minimālās algas līmenis, ja to salīdzina ar vidējo algu, ir salīdzinoši augsts – tuvs OECD vidējam – 44–45%. Igaunijā tas ir zemāks. OECD pētījumi parāda, ka Latvijā ir augsts tādu strādājošo īpatsvars, kas saņem atalgojumu minimālās algas vai vēl zemākā līmenī (Latvijā ap 15%, Igaunijā ap 5%)".

Komentējot sniegtos statistiskos datus, L. Rasnača teica, ka pēc labklājības rādītājiem plaša starp valstīm pieaug un dzīves kvalitāte atšķiras. Sabiedrībai novecojot, veco ļaužu paliek arvien vairāk, un devīgu sociālo politiku kļūst arvien grūtāk īstenot. To ietekmē arī eiro vērtības kritums. Tāpēc Latvijas īstenotā zemo algu un zemas sociālā nodrošinājuma pabalstu grīdas politika ir neizdevīga Latvijas sabiedrībai, jo mazina mūsu globālo konkurētspēju.

ES un Latvijai abpusēji svarīgs ir sociālās ilgtspējas jautājums, kas ietekmē arī ekonomisko ilgtspēju. Tāpēc arī sociālā pilāra kontekstā jāizmanto iespējas uzlabot mūsu sociālās ilgtspējas rādītājus, kuras ietekmē, piemēram, trūkumi sociālās drošības sistēmā. Noteikti ir iespējas to uzlabot, kuras līdz šim nav izmantotas, piemēram, skaidri noteiktas prioritātes ienākumu un izdevumu pārdalē.

KONSĪLIJA SLĒDZIENS

Eiropas sociālais modelis un Eiropas sociālo tiesību pilārs – kopējais un atšķirīgais

Eiropas sociālo tiesību pilāra ideju izvirzīja EK prezidents Žans Klods Junkers 2015. gadā. Sociālo tiesību pilārs bija iecerēts, kas "ņem vērā darba pasaules mainīgo realitāti un kas varētu kalpot kā kompass atjaunotajai konverģencei eiro zonā".

Ieceres īstenošana sāka ES eirozonā, taču ļaujot pievienoties jebkurai ES dalībvalstij, kas to vēlētos.

2016. gada 8. martā EK atklāja pirmos norādījumus par Eiropas sociālo tiesību pilāru.

2016. gadā EK uzsāka konsultācijas ar ES institūcijām, sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un iedzīvotājiem par Eiropas sociālā pilāra saturu un lomu, lai tuvinātos dziļākai un taisnīgākai ekonomiskai un monetārai savienībai.

Konsultācijas par Eiropas sociālo tiesību pilāru veido trīs sadaļās:

- 1) Vienlīdzīgas iespējas un pieeja darba tirgum (ietver sešus sociālās politikas virzienus);
- 2) Taisnīgi darba apstākļi (ietver četrus sociālās politikas virzienus);
- 3) Adevāta un ilgtspējīga sociālā aizsardzība (ietver desmit sociālās politikas virzienus).

Eiropas sociālo tiesību pilārs aptver visas sociālās politikas jomas un konkrētā Eiropas sociālā modeļa koncepciju.

Eiropas sociālais modelis ir izjūsts priekšstats par to, kas vieno Eiropas Savienības (ES) dalībvalstis, iespējams, ar lielāku uzsvāru uz, piemēram, Vācijas sistēmu.

Eiropas sociālo tiesību pilārs ir paredzēts sociālo sistēmu atšķirību mazināšanai (konverģencei vai ilgtermiņā pat vairāku aspektu harmonizācijai).

Sociālais modelis ir forma. Sociālo tiesību pilārs nozīmē precīzākus formulējumus, tas ir plašāks un precīzāks ES sociālās politikas raksturojums.

Izskanēja dažādi viedokļi par Eiropas sociālā pilāra idejas rašanās cēloņiem:

- 1) Mērķis bijis precīzēt un padarīt iedarbīgāku sociālās Eiropas koncepciju vai Eiropas sociālo politiku;
- 2) Caur diskusijām par sociālā pilāra ideju pateikt iedzīvotājiem, ka ES rūpējas par jomām, kur sabiedrībā pastāv neapmierinātība, piemēram, sociālie jautājumi, bezdarbs.
- 3) Jautājums par sociālo pilāru tiek uzsvērts, lai nonāktu līdz vienotai Eiropas politikai, kas nākotnē, iespējams, nodrošinās starpvalstu solidaritāti.

Sociālo tiesību pilāra koncepcijai vajadzētu

būt spēkā visā ES, ne tikai eirozonā.

Eiropas sociālo tiesību pilāra īstenošana nozīmē ES kompetenču paplašināšanu, tāpēc diskusijā izskanēja šaubas, vai Eiropas sociālo tiesību pilārs ir iespējams, ja valsts nevēlas atteikties no Eiropas līgumā noteiktā subsidiaritātes principa, kas nodrošina suverēnas tiesības veidot savu sociālo politiku.

Pretējā viedokļa pārstāvji akcentēja, ka vienota sociālā politika Eiropā un sociālo sistēmu izlīdzināšana būs ne tikai vēlams, bet pat nepieciešama. Ja ir noteikta ekonomiskās attīstības konverģence, ir jābūt arī sociālās attīstības konverģencei.

Stāstot par sociālo modeli, sociālo pilāru vai sociālo politiku kopumā ir jārunā par cilvēku un cilvēka dzīvi ietekmējošajiem jautājumiem, tāpēc ir jānoskaidro ne tikai pārstāvošo organizāciju, bet cilvēku kā individu viedoklis. Sabiedrības līdzdalība nevar būt šķietama, jāapzinās tās ierobežojumi, tajā skaitā dažādu organizāciju patiesā pārstāvība un iespējas iedziļināties tehniskos jautājumos. No uzskaitīto faktoru ievērošanas būs atkarīga rīcībpolitikas kvalitāte, piemērotība un efektivitāte.

Dažādas sabiedrības grupas vēlētos redzēt gan Eiropas sociālo tiesību, gan sociālā nodrošinājuma konverģenci.

Latvijā nevienlīdzība ir viens no būtiskākajiem, ja ne pats būtiskākais problēmjautājums gandrīz jebkurā sociālās politikas un sociālās aizsardzības jomā.

Eiropas sociālā modeļa un Eiropas sociālo tiesību koncepcijas īstenošanas avoti (algots darbs, uzņēmējdarbība, valsts budžets)

Vairāki eksperti atzina, ka Eiropas sociālā pilāra īstenošanas avotus ir grūti ieraudzīt gan ES, gan nacionālā valstu līmenī.

Kopējo ES resursu pieejamība nacionālā valsts sociālās politikas īstenošanai tika apšaubīta (Vācija par Latvijas sociālo politiku nemaksās).

Tomēr ir iespējams iestrādāt atsevišķus sociālās politikas jautājumus citu politiku finansējumā, piemēram, ārpolitikas, izglītības, veselības un kultūras.

Izskanēja ieteikums aktīvāk izmantot konverģences politikas instrumentus "sociālām investīcijām" plašākā izpratnē.

Diskusijās par Eiropas sociālo tiesību pilāru ES līmeni izskanējis priekšlikums tālāk analizēt kopīgu fiskāli neitrālu sociālās politikas finansēšanas instrumentu izveides iespējas, piemēram, bezdarba apdrošināšanas fonda izveidi ES līmenī, taču priekšlikumi nav līdz galam izstrādāti.

Iedzīvotāju ienākumu aspekts (ienākumu atšķirības, algu un produktivitātes saistība, algu paaugstināšanas mehānismi (normatīvais regulējums, vienošanās))

Iedzīvotāju ienākumu ziņā ir svarīgi, kā iekšzemes kopprodukts sadalās starp darbu un kapitālu. Pagaidām lielākā daļa paliek kapitāla pusē. Tāpēc var būt, ka ekonomika aug, bet darbaspēks no tā neko neiegūst.

Salīdzinošais algu līmenis ir ne tikai ražošanas konkurētspējas faktors patērētāja skatījumā, bet arī darba devēja konkurētspējas faktors darba ņēmēja skatījumā.

Brīvā darba tirgū darba ņēmējs meklē labāku darba samaksu, ja tā nav iespējama Latvijā – aizbrauc. Tāpēc ir nepieciešams pārliecināt darba samaksas palielinājumus.

Nav pieļaujams nekontroletēt vai pārāk strauji minimālās algas pieaugums. Pārāk strauji paaugstinot minimālo algu, varētu gadīties, ka tā pārsniedz augstākā līmenī noteiktu algu esošajās algu shēmās vai reģionālās vienībās un padara ražošanu Latvijā nekonkurētspējīgu. Darbaspēka nodokļu jomā plašu atlaižu un izņēmumu vietā jānosaka zemākas algas nodokļu likmes visiem nodokļu maksātājiem.

Latvijā iedzīvotāju ienākumi ir zemi un tie paši ir nevienlīdzīgi sadalīti. Pēc krīzes monetārā nevienlīdzība pieaug.

Latvijā minimālās algas līmenis, ja to salīdzina ar vidējo algu, ir salīdzinoši augsts un tuvs OECD vidējam – 44–45%. Igaunijā ir zemāks. OECD pētījumi parāda, ka Latvijā ir augsts tādu strādājošo īpatsvars, kas saņem atalgojumu minimālās algas vai vēl zemākā līmenī (Latvijā ap 15%, Igaunijā ap 5%).

Pēc labklājības rādītājiem plaša starp valstīm pieaug un dzīves kvalitāte atšķiras. Sabiedrībai novecojot, veco ļaužu paliek arvien vairāk, un devīgu sociālo politiku kļūst arvien grūtāk īstenot.

Ingus Alliks, noslēdzot konsiliju, teica: Ir vairāk jāsarunājas, ir vērts diskutēt tālāk. Politiku veidošanas un īstenošanas process ir kompleks. Diskutējot var noskaidrot, kur ieguldīt līdzekļus. Mūsu kopējais mērķis ir uzlabot dzīves līmeni, jautājums, uz ko jārod atbilde, – kā to izdarīt?

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētāja, akadēmiķe **Raita Karnīte**

Baiba Rivža, VPP EKOSOC–LV vadītāja, LZA akadēmiķe

Projektu sinerģija audzē rezultātu

Foto R. Svižeņecs

Grāmatas "Collaboration synergy of ICE and EKOSOC–LV projects" atvēršana Latvijas Zinātņu akadēmijā (LZA) notika reizē ar sieviešu mikro kredīta grupu izveidošanas 20 gadu atzīmēšanu. Pasākuma viesu vidū bija arī igauņu kolēģi, jo no Skandināvijas pārņemto un sākotnēji Ziemeļvalstu Ministru padomes finansēto lauku sieviešu mazās uzņēmējdarbības attīstības modeli mums izdevās ieviest ne vien Latvijā, bet visā Baltijā. Gadu gaitā īstenojot aizvien jaunus starptautiskos un vietējos projektus un programmas, tajā skaitā grāmatā aprakstītās tautsaimniecības izaugsmei veltītās aktivitātes, 20. gs. 90. gados aizsāktajai sieviešu uzņēmējdarbībai ir tikusi dota iespēja pieaugt un pārveidoties, uzņēmējiem un viņu ģimenēm kļūstot par nozīmīgu spēku laukos.

Gan finansējums, gan iedrošinājums un zināšanas

Pirms divdesmit gadiem darba gaitās Zviedrijā satiekot lauku sieviešu grupu mikro kredīta kustības projekta vadītāju Birgitu Vibergu, iesaistoties projektā, un ar Māras Bites atbalstu izveidojot Ilšicē pirmo mikro kredīta grupu, abas ar kolēģi Latvijas Lauksaimniecības universitātē (LLU) Maigu Krūzmētru kļuvām par lauku sieviešu uzņēmējdarbības, kā atzina grupas darbā iekļāvušās sievietes, smadzeņu centru. Vīspirms veicām apmācību un vienlaikus arī sniedzām iedrošinājumu, kas sievietēm bija tikpat nepieciešams kā mikro kredīta finansējums, tolaik 500 lati un tagad jau 1400 eiro. Gatavojoties 20 gadu pasākumam, Latvijas Lauku sieviešu apvienības ekspozīcijas Rasma Freimane bija sarēķinājusi, ka sievietes apmācībai tika noorganizēti 572 semināri, tajā skaitā arī vasaras skolas. Viņa uzsvera, ka 2007. gadā nodibinātais Latvijas Lauku sieviešu uzņēmējdarbības atbalsta fonds, ko šobrīd vada no "ierindnieces" par līderi un konsultanti kļuvusi Raimonda Ribikauska, īsi pirms krīzes nodrošinājās ar 50 tūkstošu aizņēmumu, ko drīz vien spēja atdot, jo laikā, kad daudzus krīze nobremzēja, sievietēm bija līdzekļi uzņēmējdarbībai – viņas strādāja un pelnīja. Mikro kredīta grupas būtība ir – tās dalībnieces līdzekļus izmanto pa kārtai, cita citai sniedzot arī garantijas.

Pirms pašreizējā perioda, kad mikro kredīta grupās lielākoties tiek apgrozīti vietējie līdzekļi no dažādiem avotiem, man bija gods īstenot un vadīt starptautisko projektu *Interreg FEM*. Tā ietvaros radījām *mentoringa* kustību, resursu centrus un e–komerciju. *Mentoringā* jaunajam uzņēmējam atbalstu sniedza pieredzējis uzņēmējs, nereti arī laikus izvērtējot un vaļsirdīgi dodot padomus iesāktu uzņēmumu. Kā pasākumā uzsvera LZA prezidents Ojārs Spāritis, tūrisma uzņēmējdarbības iespējas Latvijā nav izsmeltas. Prezidents uzsvera, ka tūrisma industrija sistēmiskāk un apjomīgāk jāiekļauj lauku vēsturisko baznīcu un kapseņu tūrisms, jo ir interese par kultūrvēsturiskajām vietām un personām, bet ne vienmēr preti ir attiecīgs piedāvājums.

Protams, mājražotāji, mazie uzņēmēji neveido lielo ieņēmumu guvēju slāni, bet tiem ir izaugsme iespējas un nepieciešama palīdzība prognozēt nozares, kurās tas varētu notikt.

Jāizceļ, ka ikvienā projektā un programmā, ko esam realizējuši vai kas norisinās patlaban, kā EKOSOC–LV, akadēmiskais sektors cieši sadarbojas ar nevalstiskajām organizācijām, publisko sektoru un pašvaldībām. Nenoliedzami, ka šo sadarbību visbiežāk rosina pētnieki un augstskolas. Kā uzskatāms piemērs minama LLU. Būtisks atbalsts universitātes pirms 20 gadiem uzsāktajām aktivitātēm šajā jomā ir mūsdienās izveidotais Biznesa attīstības un tehnoloģiju pārneses centrs. Tas sekmē akadēmisko spēku un praktiķu sadarbību un rada vidi pilna attīstības cikla norisei, piemēram, no sēklas līdz jaunam produktam. Nereti paši uzņēmēji izrāda iniciatīvu un ar savu jaunā produkta ideju vērsās pie zinātniekiem, lai kopā to realizētu.

Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) priekšsēdis Andris Jaunsleinis aicināja uz sadarbību visa līmeņa izglītības iestādēs. Viņaprāt, lai jaunus uzņēmējus sāktu gatavot jau tad, kad viņi vēl apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi, pie sarunu galda jāsežas augstskolas rektoram un bērnodarza vadītājam. Otrs iemesls šādai starpinstitucionālai sadarbībai būtu pašiniciatīvas bagātu un izlēmīgu sabiedrības locekļu un nevis "skrūvēšu" audzināšana. LPS priekšsēdis ironizēja: "To, kas gribētu mūs "paskrūvēt", netrūktu". Pēc viņa domām, ir svarīgi gan meklēt līdzvērtīgus sabiedrotus, gan pašiem par tādēm kļūt.

Nesacenšoties, bet sadarboties ar igauņiem

Igauņijā tāpat kā Latvijā pirms 20 gadiem aizsāktā lauku sieviešu grupu mikro kredīta kustība ne vien turpinās, bet ir guvusi jaunus attīstības formas. Apstākļi saimnieciskās darbības veikšanai Igaunijā nemaz tik ļoti neatšķiras no situācijas Latvijā – tāpat tukšojas lauki un skolas, bet tiem, kuri vēlas uzsākt uzņēmējdarbību, ir jāatbild uz jautājumiem: "Ko tu gribi mainīt?", "Ko tu proti?". Kā atzina Igaunijas sieviešu grupu mikro kredīta kustības pārstāve Sirje Valmama, cilvēkiem ne vienmēr uzreiz ir atbildes uz šiem jautājumiem, nereti viņiem ir jāpalīdz pašiem saskatīt sev piemēroto potenciālu un tā izmantošanas iespējas. Līdz ar to nevalstisko organizāciju, akadēmisko spēku un citu struktūru (biznesa inkubatoru, riska kapitāla atbalstu, sēklas naudas un kompetenču iegūšanas iespēju tīklu) sinerģētisks piedāvājums joprojām ir aktuāls. Glaimojošs ir igauņu kolēģu atzinums, ka viņi no mums gan sākotnēji mācījušies, gan turpinā rast padomu, ja pašiem aprūkstas idejas. Pēc igauņu kolēģu domām, lielāka grūtība tūrisma biznesā esot tas, ka cilvēki kādā vietā vai objektā neredz piedāvājumu, par ko atstāt savu naudu, nav vietas, kur to tērēt.

Pandiveres biznesa inkubatora un attīstības centra izpildītore Aivars Ninemegi stāstīja par Igaunijas starptautiskajām aktivitātēm, kas saistītas ar UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā iekļauto Strūves ģeodēzisko loku, kurā 10 dalībvalstu vidū ir arī Latvija. Tēlbatas Universitātes astronoma, zinātnieka Frīdriha Georga Vilhelma Strūves vadībā no 1816. līdz 1855. gadam ziemeļu – dienvidu virzienā veiktie loka mērījumi ir definēti kā Zemes izmēru un formas noteikšanas metode. No Latvijā kādreiz uzņēmējiem 16 punktiem UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā iekļauti divi – Jēkabpils un Ziestu kalns. Atzīmējot šo notikumu, 2006. gada vasarā Jēkabpilī Strūves parkā un Madonas rajona Ziestu kalnā pie ģeodēziskajiem punktiem svinīgi tika atklātas informatīvās plāksnes. Šis starptautiskās vērtības sakarā igauņi atzina darbību vairākos virzienos – kultūras mantojums, pētniecība, sabiedrības izglītība un aktivitātes. Pētījumi un projekti ietver tādas jomas kā tūrisms, zināšanu nodošana, dažādi starptautiska mēroga sadarbības klasteri. Interesanta ir Igaunijā piedāvātā iespēja iegūt Strūves ģeodēziskā loka punktu sporta meistarā titulu.

Pamatoti tiek uzskatīts, ka jaunu zināšanu ieguve ir iedarbīgs spriedzes noņemšanas veids. Mums, akadēmiskajiem un zinātniskajiem spēkiem, projektos un pētījumos ir jāpiedāvā šīs jaunās zināšanas, jauns redzējums un rīcības iespējas, kas cilvēkos mazinātu nākotnes izredžu nesaskatīšanas radīto spriedzi.

Parakstīts sadarbības līgums starp Zemkopības ministriju, Latvijas Zinātņu akadēmiju un Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmiju

2017. gada 8. februārī zemkopības ministrs Jānis Dūklavs, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents Ojārs Spāritis un Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmijas prezidente Baiba Rivža parakstīja vienpusējo, gadskārtējo sadarbības līgumu starp Zemkopības ministriju (ZM), Latvijas Zinātņu akadēmiju (LZA) un Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmiju (LLMZA), lai veicinātu lauksaimniecības un meža zinātnes ciešāku sadarbību ar citām LZA pārstāvētām nozarēm, iesaistot LZA Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļu.

ZM ir pieņēmusi lēmumu turpināt finansiāli atbalstīt LLMZA aktivitātes 2017. gadā.

Latvijas Zinātņu akadēmijai kārtēja uzvara tiesvedībā ar SIA "Rīgas koncertzāle"

2016. gada 1. februārī Latgales Apgabaltiesa tiesvedībā starp Latvijas Zinātņu akadēmiju un SIA "Rīgas koncertzāle" nosprieda piezīt no SIA "Rīgas koncertzāle" parādu, likumiskos procentus un tiesas izdevumus, kopā 62 422,17 EUR apmērā. Vienlaicīgi tiesa pilnībā noraidīja SIA "Rīgas koncertzāle" prasību par nomas līguma uzteikuma atzīšanu par prettiesisku, par elektroenerģijas piegādes līguma atzīšanu par spēkā esošu līdz 2024. gada 31. decembrim un par zaudējumu 7748,32 EUR apmērā piedziņu. Šis spriedums ir kārtējā LZA uzvara tiesas strīdos ar SIA "Rīgas koncertzāle".

Informācija sagatavota sadarbībā ar LZA pilnvaroto advokātu Sergeju Rudanu.
Avots: www.lza.lv

Aizstāvēšana

2017. gada 10. martā plkst. 10.00 LU Vadībzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai vadībzinātnē (*Dr.sc.admin.*) aizstāvēs

INGA JĒKABSONE

Tēma: "Rīgu pavadīto administratīvo teritoriju labklājības uzlabošana".

Recenzenti: *Dr.oec.* Signe Bāliņa (LU); *Dr.habil.oec.* Baiba Rivža (LLU); *Dr.oec.* Ligita Šimanskiene (Klaipēdas Universitāte, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Raiņa bulvāri 19.

**

2017. gada 14. martā plkst. 16.00 LU Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu ekonomikas doktora (*Dr.oec.*) zinātniskā grāda iegūšanai ekonomikas nozarē, statistikas apakšnozarē iegūšanai aizstāvēs

SVETLANA JESIŅEVSKA

Tēma: "Inovāciju statistisko datu kvalitātes dimensiju novērtējums".

Recenzenti: *Dr.oec.* Mihails Hazans; *Dr.oec.* Maija Šenfelde; *Dr.oec.* Sarmīte Rozentāle.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Kalpaka bulvāri 4.

**

2017. gada 17. martā plkst. 10.00 LU Vadībzinātnes un Demogrāfijas promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Aspazijas bulv. 5, 322. auditorijā promocijas darbu doktora zinātniskā grāda iegūšanai vadībzinātnē (*Dr.sc.admin.*) aizstāvēs

KNUT-JUERGEN MICHELBERGER

Tēma: "Korporatīvās vadības ietekme uz uzņēmumu sniegumu un akcionāru kopējo peļņu Vācijas Biržā kotētajos uzņēmumos".

Recenzenti: *Dr.oec.* Anda Batraga (Latvijas Universitāte); *Dr.oec.* Tatjana Tambovceva (Rīgas Tehniskā Universitāte); *Dr.oec.* Tatjana Vasiljeva (RISEBA).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Raiņa bulvāri 19.

**

Daugavpils Universitātes Valodniecības promocijas padomes atklātā sēdē 2017. gada 31. janvārī KRISTINE KUŅICKA aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts filoloģijas nozares doktora zinātniskais grāds (*Dr.philol.*) valodniecības nozarē salīdzināmās un sastatāmās valodniecības apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

**

Daugavpils Universitātes Ekonomikas promocijas padomes atklātā sēdē 2017. gada 1. februārī NAILA MUSAYEVA aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts ekonomikas nozares doktora zinātniskais grāds (*Dr.oec.*) reģionālās ekonomikas apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

**

LLU Ekonomikas nozares Agrārās ekonomikas un Reģionālās ekonomikas apakšnozaru promocijas padomes atklātā sēdē 2017. gada 3. februārī LAURA JEROŠČENKOVA aizstāvēja promocijas darbu un viņai tika piešķirts LR ekonomikas doktora grāds (*Dr.oec.*) reģionālajā ekonomikā. Balsošanas rezultāti: par – 9, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

**

Daugavpils Universitātes Fizikas promocijas padomes atklātā sēdē 2017. gada 3. februārī PĀVELS NARICA aizstāvēja promocijas darbu un viņam tika piešķirts fizikas nozares doktora zinātniskais grāds (*Dr.phys.*) cietvielu fizikas apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 5, pret – 0, nederīgi biļeteni – 0.

**

RTU inženierzinātņu nozares promocijas padome P-07 2017. gada 6. februārā sēdē piešķir inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu GUSTAM LINKEVIČAM. Balsošanas rezultāti: par – 7; pret – 0; nederīgi biļeteni – 0.

VPP EKOSOC–LV izpildītāju sanāksme 2017. gada 7. februārī

2017. gada februārī tika organizēta Valsts pētījumu programmas EKOSOC–LV izpildītāju sanāksme. VPP EKOSOC–LV programmas vadītāja, akadēmiķe Baiba Rivža klātesošajiem ziņoja, ka 3. posmā programma starptautiskā līmenī ir novērtēta pozitīvi un pētnieku sniegums ir labs. Sanāksmes ietvaros VPP EKOSOC–LV vadītāja informēja klātesošos par nozīmīgiem pasākumiem 2017. gadā, kuros iesaistīsies programmas pētnieki. VPP EKOSOC–LV izpildītāji un pētnieki iesaistījušies arī sociālo zinātņu jomas forumu organizēšanā Latvijas reģionos. 2017. gada 16. februārī norisināsies Vidzemes forums "Viedā ekonomika: zinātne, tehnoloģijas un inovācijas". Šī gada ietvaros plānots organizēt arī forumus Latgales un Kurzemes reģionos.

2017. gada 26.–27. aprīlī Rīgā norisināsies "Pirmais Eiropas Latvijas ekonomikas forums", kuru organizēs Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, kā sadarbības partneri iesaistot arī EKOSOC–LV programmu. Forumā galvenie mērķi ir pievērst uzmanību resursiem Latvijā, sekmēt investīciju attīstību, iesaistīt zinātniskās institūcijas un veicināt zinātnisko institūciju un politiķu sadarbību.

VPP EKOSOC–LV pētnieki iesaistīsies arī Pasaules latviešu zinātnieku IV un Latvijas vēsturnieku II kongresā, kas notiks

Rīgā un citās Latvijas pilsētās 2018. gadā no 18. – 21. jūnijam. Kongresā plānots atklāt VPP EKOSOC–LV monogrāfiju, kura tiks veltīta Latvijas simtgadei, akcentējot zinātnieku piedāvājumu Latvijas viedai attīstībai. Izdodot monogrāfiju, pētnieki vēlas parādīt sabiedrības iesaisti programmā un veidot atgriezenisko saiti ar zinātniekiem, kā arī iezīmēt Valsts pētījumu programmas lomu sociālo zinātņu nozares attīstībai. Pētījumu programmas ietvaros plānots izdot monogrāfijas arī visu programmā iekļauto apakšprojektu ietvaros, uzsvērot katra projekta pētījumu tematikas aktualitāti un nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībai.

Programmas pētnieki no valsts vadošajām universitātēm 2017. gadā plāno organizēt arī speciālas VPP EKOSOC–LV veltītas sekcijas, kurās ziņos par veiktajiem pētījumiem programmas ietvaros. Šādas sekcijas universitātēs organizētas arī iepriekšējās programmas posmos un veicinājušas studentu un jauno zinātnieku informētību par programmu un pētnieku veikumu, kā arī radījušas interesi par iespēju iesaistīties programmā kā pētniekiem, programmas ietvaros izstrādājot maģistra darbus un doktora disertācijas.

Informāciju sagatavoja: VPP EKOSOC–LV programmas vadītājas asistente L. Griņeviča

Redaktore Ilze Boldāne–Zelēnkova

"Zinātnes Vēstnesis"

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnes padome, Latvijas Zinātnieku savienība.

"Science Bulletin" Association of Latvian Scientists.

"Zinātnes Vēstnesis" redakcijas padome:

akadēmiķis Tālavs Jundzis (vadītājs), akadēmiķi Raita Karnīte, Baiba Rivža, Andris Ozols, korespondētājloceklis Pēteris Trapencieris, *Dr.chem.* Alma Edžiņa un LZA sabiedrisko attiecību speciāliste Ilze Stengrevica.

Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.

Tālr. 67212706, 67225361, 26593299, fakss 67821153.

E pasts: zinatnes.vestnesis@lza.lv

http://www.lza.lv

Indekss 77165.

Iespiests: SIA Zemgus LB